

sygn. akt XVII AmC 11958/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodnicząca: **Sędzia SO Małgorzata Perdion-Kalicka**

Protokolant: sekretarz sądowy Jadwiga Skrzyńska

po rozpoznaniu w dniu 10 czerwca 2013 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa **Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P.**

przeciwko **(...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością Spółce komandytowej z siedzibą B.**

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością Spółce komandytowej z siedzibą w B. wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o treści „**Sprzedawca może odmówić wykonania niniejszej umowy, jeżeli Kupujący nie wpłaci całej kwoty zaliczki w terminie dwóch dni roboczych od dnia zawarcia niniejszej umowy. Odmowa wykonania niniejszej umowy przez Sprzedawcę z tego powodu nie wymaga składania dodatkowego oświadczenia woli Kupującemu.**”;

II. zasądza od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w B. na rzecz Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. nakazuje pobrać od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w B. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony;

IV. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w B..

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka

Sygn. akt XVII AmC 11958/12

UZASADNIENIE

Powód Stowarzyszenie (...) w P. wniósł pozew przeciwko (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa w B. o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umowy o treści:

„ Sprzedawca może odmówić wykonania niniejszej umowy, jeżeli Kupujący nie wpłaci całej kwoty zaliczki w terminie dwóch dni roboczych od dnia zawarcia niniejszej umowy. Odmowa wykonania niniejszej umowy przez Sprzedawcę z tego powodu nie wymaga składania dodatkowego oświadczenia woli Kupującemu. ”

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że pozwany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej posługuje się przygotowanym przez siebie wzorcem umowy, który zawiera w swojej treści zaskarżone w niniejszym postępowaniu postanowienie. W ocenie powoda klauzula ta stanowi niedozwoloną klauzulę abuzywną, ponieważ oświadczenia stron umowy w przedmiocie jej wykonania/niewykonania winny mieć postać oświadczeń woli oraz charakter jednoznaczny. Przedmiotowa klauzula natomiast dopuszcza możliwość dorozumianego uchylenia się przedsiębiorcy od wykonania umowy, niezewnętrzznionego konsumentowi. Ponadto dzięki tej klauzuli przedsiębiorca jednostronnie modyfikuje zasady odpowiedzialności stron za niewykonanie umowy wzajemnej, ustalone w kodeksie cywilnym.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany wskazał, że kwestionowane postanowienie nie jest abuzywne. Wola sprzedawcy odstąpienia od umowy będzie w przypadku przewidzianym w klauzuli uzewnętrzzniona w sposób jednoznaczny, pomimo, że nie będzie składane przez sprzedawcę pisemne oświadczenie woli w przedmiocie odstąpienia. Zdaniem pozwanego klauzula ta nie dopuszcza „dorozumianego uchylenia się” pozwanego od wykonania umowy. Pozwany wskazuje, że sposób postąpienia przez pozwanego z wpłaconą zaliczką (tzn. jej zwrot lub zatrzymanie) będzie uzewnętrzznieniem jego woli. Pozwany wskazał także, że kwestionowane postanowienie w żaden sposób nie modyfikuje określonych w k.c. konsekwencji prawnych niewykonania umowy wzajemnej - co zarzucał powód.

Strony podtrzymały swoje stanowiska do końca procesu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa w B. prowadzi działalność gospodarczą, w ramach której, wykorzystuje wzorzec umowy o nazwie (...). W §4 wzorca znajduje się m. in. postanowienie o treści „Sprzedawca może odmówić wykonania niniejszej umowy, jeżeli Kupujący nie wpłaci całej kwoty zaliczki w terminie dwóch dni roboczych od dnia zawarcia niniejszej umowy. Odmowa wykonania niniejszej umowy przez Sprzedawcę z tego powodu nie wymaga składania dodatkowego oświadczenia woli Kupującemu.”.

Powyższy stan faktyczny był niesporny pomiędzy stronami.

Sąd zważył co następuje:

Analizując abuzywność zakwestionowanego postanowienia umownego, wskazać należy, że w myśl art. 385¹ § 1 k.c. za niedozwolone uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Oznacza to, że dla uznania określonego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowania go z praktyki stosowania z konsumentami konieczne jest stwierdzenie, że spełnia ono łącznie następujące przesłanki:

1. nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem (zostało narzucone konsumentowi),
2. nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
3. ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami,
4. ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta.

Badanie abuzywności klauzul, które ma miejsce w postępowaniu przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów, dokonywane na podstawie art. 479³⁶ - 479⁴⁵ k.p.c., ma charakter badania abstrakcyjnego, w oderwaniu od łączącej strony umowy. Oznacza to, że Sąd ogranicza się w tym postępowaniu tylko do badania postanowienia wzorca,

które nie dotyczą głównych świadczeń stron, w kierunku jego zgodności z dobrymi obyczajami i naruszania interesu konsumentów. W szczególności Sąd nie bada czy dane postanowienie wzorca było narzucone konsumentowi, bowiem rozważania w tym kierunku są możliwe jedynie w odniesieniu do umów już zawartych w oparciu o wzorzec, i są analizowane przez sądy powszechne w razie zaistnienia indywidualnego sporu na tle konkretnej zawartej umowy. Natomiast w odniesieniu do wzorców umów analizowanych abstrakcyjnie kwestia ta nie podlega rozpatrywaniu, gdyż już samej istoty wzorców umów lub regulaminów wynika, że są to uregulowania wykreowane jednostronnie przez przedsiębiorcę i które są narzucane konsumentowi a zawarcie umowy w oparciu o nie ma charakter adhezyjny.

Wobec tego, że klauzula nie dotyczy także głównych świadczeń stron, to przedmiotem badania Sądu stała się jej ewentualna sprzeczność z dobrymi obyczajami, jak również ustalenie, czy ukształtowane nią prawa i obowiązki stron nie naruszają rażąco interesów konsumenta.

Należy wskazać, że „dobre obyczaje” to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać więc działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające na niekorzyść od przyjętych standardów postępowania. Pojęcie „interesów konsumenta” należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny. Mogą tu bowiem wejść w grę także inne aspekty, jak choćby zdrowia konsumenta (i jego bliskich), jego czasu zbędnie traconego, dezorganizacji toku życia, przykrości, zawodu itp.

Należy także wskazać, że klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami, zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcją jego polega na tym, iż zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ §1 k.c. Stypizowane klauzule stwarzają niejako domniemanie, że ich zamieszczenie w regulaminie rażąco narusza interesy konsumentów a także jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, co nie oznacza, że przedsiębiorca nie może owego domniemania obalić w toku postępowania.

Dokonując analizy zakwestionowanej klauzuli umownej, Sąd stwierdził, że pozostaje ona w sprzeczności z dobrymi obyczajami i w konsekwencji rażąco narusza interesów konsumentów.

Wskazana wyżej klauzula jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, ponieważ przedsiębiorca przewiduje w niej możliwość nastąpienia skutku związanego ze złożeniem konsumentowi oświadczenia woli o odmowie wykonania umowy – bez konieczności składania takiego oświadczenia. Jak wskazuje art. 60 k.c. wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej. Klauzula zawarta w §4 wzorca umownego narusza powyższą definicję ustawową „oświadczenia woli” ponieważ trudno w ocenie Sądu uznać za „zachowanie ujawniające w sposób dostateczny wolę” brak jakiegokolwiek zachowania (a na tym przecież będzie polegało zastrzeżone uprawnienie przedsiębiorcy do braku obowiązku składania oświadczenia woli kupującym). W ocenie Sądu klauzula stworzona przez pozwanego może naruszać w sposób rażący interesy konsumentów. Po pierwsze może ona naruszać interesy ekonomiczne w sytuacji, jeśli pomimo upływu dwóch dni roboczych od dnia zawarcia umowy konsument nadal czyni starania dla pozyskania środków finansowych, którymi pokrył by kwotę zaliczki i po zdobyciu ich i wpłaceniu otrzymał by informację, że upływ owych dwóch dni spowodował skutek taki sam, jak gdyby przedsiębiorca złożył oświadczenie woli o odstąpieniu od umowy. Często pozyskanie środków finansowych wiąże się z pokryciem kosztów udzielenia pożyczki czy kredytu. Koszty te były by dla konsumentów nie do odzyskania w powyższej

sytuacji. Ponadto zrealizowanie się skutku zaskarżonej klauzuli może wywołać u konsumentów poczucie krzywdy i rozczarowania, spowodowane niedojściem do skutku transakcji na którą liczyli. Należy zauważyć, że złożenie przez przedsiębiorcę konsumentowi oświadczenia o tym, że w związku z niewywiązaniem się przez tego z obowiązku uiszczenia zaliczki w określonym terminie, nie zamierza on przystępować do wykonania umowy spowodowało by uniknięcie niebezpieczeństwa wystąpienia opisanych wyżej sytuacji i było by wyrazem uczciwości i rzetelności przedsiębiorcy wobec swoich klientów.

Wymienione przyczyny wskazują zdaniem Sądu, na ukształtowanie obowiązków konsumenta w spornym postanowieniu w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, który narusza rażąco interesy tego konsumenta (art. 385¹ § 1 kc).. Wobec tego, w ocenie Sądu zaskarżone postanowienie jest niedozwolone i należy zakazać wykorzystywania go w obrocie z konsumentami na podstawie art. 479⁴² § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 108 § 1 k.p.c. obciążając nimi w całości pozwanego stosownie do wyniku sporu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.. W myśl art. 98 § 3 w zw. z art. 99 k.p.c. koszty te stanowiły koszty zastępstwa procesowego w wysokości 360 zł określonej w § 14 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r., nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Opłatę sądową w wysokości 600 zł, od wniesienia której powód był zwolniony, Sąd postanowił obciążyć pozwanego na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 oraz art. 113 ust. 4 w zw. z art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r., nr 90, poz. 594 ze zm.).

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzono na podstawie art. 479⁴⁴ § 1 k.p.c., obciążając kosztami pozwanego.

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka